

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет журналістики
Кафедра нових медій

Затверджено на засіданні кафедри
Нових медій
факультету журналістики
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 1 від 29.08.2025 р.)
Завідувач кафедри нових медій
Доц. Наталія Габор _____

СИЛАБУС З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«МЕДІАФІЛОСОФІЯ»,
що викладається в межах ОПП (ОНП)
третього освітньо-наукового рівня вищої освіти для здобувачів зі спеціальності 061 –
журналістика

Львів – 2025

Силабус курсу МЕДІАФІЛОСОФІЯ

Назва курсу	Медіафілософія
Адреса викладання курсу	Генерала Чупринки, 49, Львів
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Факультет журналістики, кафедра зарубіжної преси та інформації
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	Галузь знань – 06 Журналістика, Спеціальність – 061 Журналістика
Викладачі курсу	Павлюк Л.С., кандидат філолог наук, напр. Журналістика, доцент
Контактна інформація викладачів	pavlyukl@yahoo.com
Консультації з курсу відбуваються	Консультації в день проведення лекцій чи в інший день (за попередньою домовленістю). Також можливі онлайн-консультації через FB/електронну пошту викладача.
Сторінка курсу	https://journ.lnu.edu.ua/course/mediaphilosophia
Інформація про курс	Дисципліна « Медіафілософія » є вибірковою дисципліною зі спеціальності 061 - Журналістика для освітньої програми доктор філософії, яка викладається у четвертому семестрі в обсязі 3 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Коротка анотація курсу	Курс «Медіафілософія» присвячений дослідженню природи медіа як фундаментального чинника, що трансформує людське буття та свідомість. Програма охоплює аналіз ключових концепцій від класиків (М. Маклюен, Ю. Габермас) до сучасних дискурсів про віртуальну реальність, «постправду» та цифрову ідентичність. Тому в курсі представлено як огляд медіафілософських концепцій, так і процесів та інструментів, які потрібні для аналізу найновіших практик.
Мета та цілі курсу	Метою вибіркової навчальної дисципліни «Медіафілософія» є: -ознайомлення студентів із медіафілософським баченням того, як сучасні засоби масової комунікації (ЗМК) творять «картини світу»; -дослідження трансформації базових філософських понять буття та свідомості у медіабуття та медіасвідомість; -вивчення «медіального повороту» як нової можливості для філософської рефлексії; -аналіз взаємодії сучасних медіа з людиною та їхнього впливу на зміну людської свідомості.

Література для вивчення дисципліни	Література: Габермас Ю. Структурні перетворення у сфері відкритості: дослідження категорії громадянське суспільство. – Львів: Літопис, 2000. Деніско Л., Мошинська О. Медіа і філософія http://elkniga.info/book_299_glava_10_MED%D0%86A_%D0%86_F%D0%86LOSOF%D0%86JA.html Еко, Умберто. Роль читача. Дослідження з семіотики текстів. – Львів: Літопис, 2004. Квіт С. Герменевтика стилю. – К.: Видавничий дім “Києво-Могилянська академія”, 2011. Роман Кісь. Мова, думка і культурна реальність (від Олександра Потебні до теорії культурного релятивізму). —Львів: «Літопис», 2002. —304с. Потятиник Б. Медіа: ключі до розуміння. Серія: Медіакритика. - Львів: ПАІС, 2004. - 312 с. Санакуєв М. Медіафілософія як нова галузь філософського знання https://www.researchgate.net/publication/322699168_Mediafilosofia_ak_nova_galuz_filosofskogo_znanna https://dokumen.pub/the-routledge-handbook-of-philosophy-and-media-ethics.html Atmospheres and Digital Media/Edited by: Ana Jorge and Sofia Caldeira https://www.researchgate.net/publication/397562135_Atmospheres_and_Digital_Media_Connection_and_Disconnection_Across_Everyday_Life How 'algospeak' is changing language, with Adam Aleksic (Etymology Nerd). Grammar Girl 1100 https://www.youtube.com/watch?v=3iyQwTdvt2w McLuhan M., Fiore Q. The Medium is the Message: An Inventory of Effects.— N.Y.: Random House, 1967. (https://www.McLuhan M., Fiore Q. The Medium is the Messageyoutube.com/watch?v=UDooNNSs4Nc) McLuhan, Herbert Marshall. Understanding Media: The Extensions Of Man. 1st Ed.: McGraw Hill, 1964; Reissued by MIT Press, 1994./ The Routledge Handbook of Philosophy and Media Ethics Media Philosophy and Media Education in the Internet Age http://www.sandbothe.net/260.html Peters, J. D. The Marvelous Clouds: Toward a Philosophy of Elemental Media. The University of Chicago Press, 2015. Wittgenstein L. Culture and Value, ed. by Henrik von Wright, G., rev. ed. London: Wiley-Blackwell, 1998. Додаткова література для обговорень на семінарах: https://mediaphilosophykrakow.blogspot.com/2018/09/2018-2019.html
Тривалість курсу	48 год. 3 кредити

Обсяг курсу	З них 32 годин лекцій, 16 годин практичних занять та 42 годин самостійної роботи
Очікувані результати навчання	Після завершення цього курсу студент буде : Знати онтологічні характеристики медіареальності; основні дослідження з медіафілософії, напрямки, базові тексти. Вміти аналізувати тексти з проблеми, тлумачити тенденції з медіасфери, аналізувати стратегії медіавпливів у суспільстві.
Ключові слова	Медіафілософія, медіареальність, медіабуття, медіасвідомість
Формат курсу	Очний
	Проведення лекцій, лабораторних робіт та консультації для кращого розуміння тем
Теми	У СХЕМІ КУРСУ**
Підсумковий контроль, форма	Іспит в кінці семестру – комбінований. Оцінка складається з балів, набраних за модулі, плюс бали за виконання науково-дослідного завдання. Усі завдання повинні бути подані у письмовій формі
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з історії та філософії науки, теорії масових комунікацій, основ журналістики та журналістикознавства, теорії культури.
Навчальні методи та техніки, які будуть використані під час викладання курсу	Презентації, лекції, групові та індивідуальні проекти, дискусії, есеї.
Необхідне обладнання	Вивчення курсу не потребуватиме використання програмного забезпечення, крім загально вживаних програм і операційних систем.

Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням: •практичне/самостійне опанування основної літератури, її письмовий огляд та презентація на заняттях тощо : 25% семестрової оцінки; максимальна кількість балів <u>25 б</u> • Робота з додатковими заруб джерелами та їх презентація: 25% семестрової оцінки; максимальна кількість балів <u>25б</u> • Курсовий проект-50 % . Максимальна кількість балів <u>40</u> Участь у дискусіях та семінарах-10б. Підсумкова максимальна кількість балів <u>100</u> Письмові роботи: Очікується, що студенти виконають декілька видів письмових робіт (есе, вирішення кейсу). Академічна доброчесність: Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом. Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих. Політика виставлення балів. Враховуються бали набрані за виконання індивідуальних завдань, самостійній роботі та бали підсумкового тестування. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час практичного заняття; недопустимий плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін.

Питання до заліку чи екзамену.	1. Ніл Постмен називає поступ технології "угодою Фауста". Чи завжди ми розплачуємося культурою за технологію? Приклади 2. Постмен стверджує, що прихід кожної нової технологічної хвилі ділить людей на переможців і лузерів. Чи справді це так? Приклади 3. Чи справді Facebook сплющив комунікацію?(https://zbruc.eu/node/83449) 4. У чому полягає специфіка медіафілософії як окремої галузі знання порівняно з теорією масових комунікацій 5. Розкрийте зміст тези Маршалла Маклюєна «The Medium is the Massage» (Медіум є повідомленням). 6. У чому полягає філософська проблема «постправди» та фейків у контексті медіатизації сучасного суспільства? 7. Порівняйте підходи Ч. С. Пірса та Ф. де Соссюра до розуміння природи знака в мультимедійних системах. 8. У чому полягає різниця між текстом, інтертекстом та гіпертекстом у цифровому середовищі? 9. Охарактеризуйте теорію «публічної сфери» Юргена Габермаса та причини її структурних змін у цифрову епоху. 10. Як уявлення Мішеля Фуко про дискурс допомагають зрозуміти медіа як форму влади?
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано після завершення курсу.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МЕДІАФІЛОСОФІЯ»

Тиж . / дата / год. -	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)* *лекція, самостійна, дискусія, групова робота)	Література.** *Ресурси в інтернеті	Завдання, год	Термін виконання
МОДУЛЬ 1					
I. Медіафілософія як філософія епохи нових медій					
1-3	Історія медіафілософії Поняття медіафілософії Предмет і методи медіафілософії Постаті медіафілософії Сучасний дискурс медіафілософії в Україні	<i>Лекції + спільний аналіз</i>	Санакуєв М. Медіафілософія як нова галузь філософського знання[Електронний ресурс] https://www.researchgate.net/publication/322699168_Mediafilosofia_ak_nova_galuz_filosofskogo_znanna	Опрацювати основні концепції медіафілософії Обговорення основних тез з текстів українських та зарубіжних медіа філософів. Переклад і обговорення текстів заруб медіафілософів	1-3 тижні

4-5	Як комунікативні технології впливали на суспільні зміни(від зародження мови до народження твіту.) Роль сучасних ЗМК у творенні «картини світу» (теорія порядку денного). Стереотипізація у ЗМК	<i>Лекції+ обговорення кейсів</i>	Бутиріна М. В. Комунікаційний аналіз процесів стереотипізації у мас-медіа [Електронний ресурс] / М. В. Бутиріна // Електронна бібліотека Інституту журналістики — Режим доступу до ресурсу: http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=2286. Лавлінський Р. Механізми формування соціальних стереотипів у суспільстві засобами мас-медіа. / Р. Лавлінський. // Наукові записки [Національного університету «Острозька академія»]. Сер. : Філософія. — 2010. — № 7. — С. 164—176. Некдашківська Т. Медіа та рекламна картини світу: спільне та відмінне [Електронний ресурс] https://intermarum.zu.edu.ua/article/view/69187/64363	Аналіз МФ кейсів: Медіатизація сус-ва Істина і медіа:постправда, фейки, пропаганда Медіанасильство Медійне конструювання ворога	4-5 тижні
			МОДУЛЬ 2 Візуальні світи		

6-7	Вплив візуального. Візуальний аналіз медій. Віртуальні світи: ігри, в які грають люди; ігри, які грають людьми. <i>Roketongo</i> як гра і комунікаційна технологія Новинні ігри. VR- технології в журналістиці та їх вплив на споживача	<i>Лекції з обговоренням прочитаного та матеріалів кейсів</i>	Як віртуальна реальність вплине на журналістику — дослідження Associated Press[Електронний ресурс] / https://ms.detector.media/mediaprosvita/research/yak_virtualna_realnist_vpline_na_zhurnalistiku_doslidzhennya_associated_press/ Віртуальна реальність і журналістика: чи є у них майбутнє? [Електронний ресурс] / https://ua.ejo-online.eu/3556/tsyfrovimedia/virtualna-realnist-i-zhurnalistyka Чи потрібні новинні ігри [Електронний ресурс] / https://ms.detector.media/web/online_media/chi_potribni_novinni_igri/ Ігри, в які грають журналісти https://prportal.com.ua/Pere-dovitsa/igri-v-yaki-grayut-zhurnalisti	Аналіз МФ кейсів: Вплив ЗМК на політику:смс, твіти і «кольорові революції» Інф війни та їх жертви. Чому війни стають гібридно-комунікативними? Пройти на вибір кілька новинних ігор. Обговорення досвіду	6-7 тижні

Модуль 3. Герменевтика і семіотика як філософія інтерпретативної діяльності

8	Логічні засади аналізу знака в мультимедійних системах (Ч. С. Пірс, Ч. Морріс, Ф. де Соссюр, Р. Барт, Ю. Лотман, У. Еко та інші). Теорії знака Ч. С. Пірса	<i>Лекції з обговоренням прочитаного</i>	Батаєва Е.В., Візуальні концепції у сучасній семіотиці. [Електронний ресурс] / http://dspace.nua.kharkov.ua/jspui/bitstream/123456789/559/1/VKhnpu_filos_2012_37_12.pdf Основи семіотики / Д. Ділі ; пер. з англ. та наук. ред. А. Карася ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, Філософ. ф-т. – 2-ге доп. вид. – Л. : Арсенал, 2000. – 232 с. – Тит. арк. парал. укр., англ. – Бібліогр.: с. 201-222. – ISBN 966-7790-00-2	Аналіз текстів Візуальний аналіз медіа продукції.	8 тиждів
9-10	Універсальне розуміння тексту й комунікації в семіотиці. Текст-інтертекст-гіпертекст	<i>Лекції з обговоренням есеїв</i>	Еко, Умберто. Роль читача. Дослідження з семіотики текстів. – Львів: Літопис, 2004.		9-10 тижні

11-12	Сенсологічні орієнтири аналітичної філософії й аналіз конфлікту значень у медіафілософії. Медіа як колообіг і медіація сенсів	<i>Лекції з обговоренням прочитаного</i>	Вітгенштайн, Людвіг. B54 Tractatus Logico-Philosophicus; Філософські дослідження.— К.: Основи, 1995.— 311 с. [Електронний ресурс] https://web.archive.org/web/20161020042846/http://shron.chtyvo.org.ua/Wittgenstein_Ludwig/Filosofski_doslidzhennia.pdf	11-12 тижні
13	Проблема факту, істинності, методу й оцінки в проекції медіатексту Теорія діалогізму й аналіз образу інакшості (іншого)	Лекція	Роман Кісь. Мова, думка і культурна реальність (від Олександра Потебні до теорії культурного релятивізму). — Львів: «Літопис», 2002. — 304с.	13 тиждів
14	Уявлення М.Фуко про дискурс як форму влади. Конструювання ідентичностей в медіадискурсі	<i>Лекції з обговоренням запропонованих кейсів</i>	КАРПЕНКО С. Дискурс влади як предмет філософського дослідження: між дискурсивними практиками та лінгвістичним дискурс-аналізом http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=Avfd_2015_8_4	14 тиждів

15	Медіа як сфера публічної комунікації. Теорія громадянського суспільства	<i>Лекції з обговоренням прочитаного</i>	<i>Хабермас Юрген.</i> Комунікативна дія і дискурс — дві форми повсякденної комунікації // <i>Ситниченко Л.</i> Першоджерела комунікативної філософії. — К.: Либідь, 1996. — С. 84-90. <i>Габермас Юрген.</i> <u>Громадянство і національна ідентичність</u> // Умови громадянства: Зб. ст. / Під редакцією Варта ван Стінбергена: Пер. з англ., передмова та примітки Іваненко О. О. — К.: Український Центр духовної культури, 2005. — С. 49-70. <i>Габермас Юрген.</i> Залучення іншого: Студії з політичної теорії / Пер. з нім. А. Дахнія. — Львів: Астролябія, 2006. — 416 с.		15 тижде нь
16	Підсумок. Аналіз виконаних письмових робіт, а також наукових статей, виступів на конференціях	Групове обговорення, консультація		Підбиття підсумків роботи протягом семестру	16 тижде нь

Доцент Павлюк Л.С.